

А.О. Борисова, канд. психол. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

А.О. Колесник, канд. техн. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

О.О. Манусикова, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У НЕМОВНИХ ЗВО

Педагогічне, навчальне співробітництво включає три основних аспекти:

- взаємодія викладача зі студентами;
 - взаємодія студентів один з одним у спільній навчальній діяльності;
 - взаємодія викладачів в системі міжпредметних зв'язків.
- Безумовно, в конкретному занятті всі три аспекти існують у нерозривній єдності.

Під час взаємодії викладача зі студентами діяльність викладача є різноманітним педагогічним впливом на студентів. На занятті викладач зацікавлює студентів, запроваджує мовний матеріал, пояснює ті чи інші мовні явища, демонструє мовні зразки, інструктує, ставить запитання, вимагає відповідей, організовує роботу студентів, а також контролює її.

У взаємодії викладача зі студентами особливе значення має облік психологічних закономірностей формування провідної мотивації у студентів. Викладач повинен спиратися на реальні пізнавальні інтереси та бажання студентів спілкуватися іноземною мовою. Це є обов'язковою передумовою іншомовної мовленнєвої діяльності, як і будь-якої діяльності взагалі. Звичайно, у більшості студентів спочатку така потреба відсутня через недоступність мовного середовища. Однак таку мотивацію під час навчання можна створити за рахунок використання широкого контексту загальних пізнавальних і соціальних мотивів студентів.

З іншого боку, викладач може використовувати також власне навчальну мотивацію – такі прагнення студентів, як бажання дати правильну відповідь, висловити власну думку, показати перед обличчям однолітків свій творчий хист. В даному випадку викладач спирається на позитивні емоції студента, викликані високою оцінкою. Окремі успіхи надають студентам впевненість у власні сили та сприяють формуванню потреб спілкування.

Другим аспектом педагогічного співробітництва є взаємодія студентів один з одним в ході навчальної діяльності. Питання

організації цих взаємодій в методиці залишаються в значній мірі менш розробленими, ніж взаємодія викладача зі студентами. Часто студенти працюють поруч, але не «разом». Заняття з іноземної мови для організації міжособистісного спілкування студентів один з одним має перевагу перед іншими дисциплінами.

Під час організації навчального співробітництва студентів один з одним на заняттях іноземної мови викладачеві слід враховувати загальні психологічні характеристики спільної навчальної діяльності. Психологічний аналіз дозволяє виділити ряд специфічних форм організації колективної діяльності та види навчальних завдань і ситуацій, які відповідають специфічним особливостям взаємодії студентів. Але як би не були прості або, навпаки, складні форми організації, співпраця завжди передбачає:

1) наявність загального для групи учасників предмета і продукту діяльності;

2) розподіл «функціональних місць» або ролей між членами групи, що визначає «позицію» і «ставлення» кожного члена групи до предмету діяльності і до партнерів;

3) сукупність активних взаємодій між учасниками, що знаходяться в певних позиціях.

Єдність і взаємозв'язок змісту діяльності, і саме, структури позицій і сукупності взаємодій визначають конкретну специфічну форму і тип організації навчального співробітництва.

Третім психологічним аспектом системи педагогічного співробітництва є взаємодія викладачів як членів педагогічного колективу. Основною умовою ефективного здійснення міжпредметних зв'язків у вихованні та навчанні є їх програмне забезпечення та повне відображення у всіх матеріалах навчально-методичного комплексу. Викладач іноземної мови може в своїй практиці організації співпраці студентів використовувати предметний зміст, навчання якому проходить на інших заняттях студентів.

Виділені типи взаємопов'язані між собою за ступенем складності. Оволодіння кожної більш простою формою співпраці є обов'язковою умовою успішного оволодіння більш складною формою. Тому на заняттях з іноземної мови переходити до більш складних типів співпраці можна тільки тоді, коли забезпечено досить вільне володіння всіма попередніми способами взаємодії.

У практиці навчання формам спілкування не можна спиратися на відомі алгоритми поведінки викладача на занятті. Навчання спілкуванню являє собою повноцінну і тісну міжособистісну взаємодію.